

PROGETU "SIGHENDI A ATOBIAI E A CONTAI SU SULCIS" FINANTZIAU
CUNFORMAS A SA L. 482/99 E A SA L.R. 22/2018. BANDU TULIS 2024

*Is Fueddadas de
su Sulcis de Bàsciu*

REGIONE AUTÒNOMA
DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA
DELLA SARDEGNA

PROGETU
"SIGHENDI A
ATO BIAI E A
CONTAI SU
SULCIS" - BANDU
TULIS 2024

ATENTZIONI!

CUSTAS SCHEDAS BOLINT ESSI UNA DESCRITZIONI DE SA MANERA DE FUEDDAI DE SU SULCIS DE BÀSCIU PO AMMOSTAI IS DIFERÈNTZIAS CUN SA SCRITURA E PO AGIUDAI A CUMPRENDI PRUS BENI IS NORMAS DE SCRITURA.

Sulcis linguìsticu vs Sulcis geogràficu

In “La varietà linguistica del Sulcis” (1994) Marco Piras osservat ca su Sulcis geogràficu non torrat cun su Sulcis linguìsticu aundi agataus: Giba, Piscinas, Narcau, Nuxis, Perdaxus, Santadi, S. G. Suèrgiu, Tratalias, Sa Baronia, Arresi, Masainas. Infatis su fueddai de custas biddas tenit unus cantu piessignus comunus chi ndi ddu stallat de totus is àteras fueddadas.

Piessignus comunus

1. Sa presèntzia de su sonu C [tʃ] (*palatzazioni*) in is fueddus chi, in àteras variantis campidanesas, tenint TZ: *tzèrriu*, *Atzeni*, *sìntzu*, *pràtza*, *matzai*. Duncas chistionendi naraus “*cèrriu*”, “*Aceni*”, “*sìnciu*”, “*pràcia*”, “*maciai*”.
2. S'impreu de sa o serrada in domu, mentras in is àteras variedades campidanesas costumad a essi aberta.

D → R (ROTACISMU)

Su sonu D in fueddus che “meda”, “maladia”, “edadi”, “scidu”, “frida” diventant “*mera*”, “*malaria*”, “*erari*”, “*sciru*”, “*fira*”. In Teulada custu no acuntessit.

Mudas de sonu

RT abarrat RT

Fueddus che *certai*, *ascurtai*, *mortu*, in sa fueddada sulcitana si pronuntziant a sa matessi manera de cummenti funt scritus: *certai*, *ascurtai*, *mortu*.

Atrazzioni RT → T

In Teulada, Arresi e Masainas acuntessit ca sa T tirat sa R e duncas teneus *cetai*, *ascutai*, *motu*, fenòmenu tipicu de is fueddadas “prus campidanesas”.

“Tratamentu” de sa L

 L → ∅ zero linguìsticu

In sa fueddada sulcitana sa L
bortas medas nd'arruit: **soli** →
soi,

tàula → *tàua*, **còciula** → *còciua*;

treulai → *treuài*; **fuliai** → *fuiài*

 L → R

Invecias àteras bortas Sa L
mudat a R: **meloni** → *meròni*;
calai → *carai*, **solai** → *scorai*;

àndala → *àndara*; **bolai** → *borai*

“Tratamentu” de sa R

R → **Ø** zero linguìsticu

In sa fueddada sulcitana sa R bortas
medas nd'arruit: **ariseu** → *aiseu*;
cìxiri → *cixi*, **bruvura** → *bruvùà*,
lugori → *lugoi*, **calentura** → *calentùà*

Atrazzioni de sa R chi si papat sa D

Agordai → agorrai

Ingurdai → ingurrai

Ordiri → orri

Murdegu → muregu

Cardilloni → carilloni

Cumbinatzionis

de is fenòmenus ammostaus a
innantis

cassadori → *cassaroi*;

giogadori → *giogaroi*;

cordolinu → *corrorinu*

salida → *saira*

malàdiu → *maràriu*

In TEULADA is fenòmenus ammostaus
innantis no acuntessint, ma teneus

R → L ananti de D
(lambdacismu)

sardu → *saldu*; pàrdula → *pàldula*;

fordeta → *foldeta*; cardilloni → *caldilloni*;

cordolinu → *coldolinu*

Fenòmenus prus rarus:

 Z → G Palatalizatzioni

In sa fueddada sulcitana s'agatat in fueddus che:

zirònna → *girònna* o *giròina*

murzai → *murgiai*

 TZ → S Lenizioni

Is sonus a cummentzu de fueddu càmbiant:

Tzinnìbiri → *sinnìbiri*;

Tzirringoni → *sirringoni*

PROGETU "SIGHENDI A ATOBIAI E A CONTAI SU SULCIS" FINANTZIAU
CUNFORMAS A SA L. 482/99 E A SA L.R. 22/2018. BANDU TULIS 2024

*Is Fueddadas de
su Sulcis de Bàsciu*

Is verbus

REGIONE AUTÒNOMA
DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA
DELLA SARDEGNA

PROGETU
"SIGHENDI A
ATO BIAI E A
CONTAI SU
SULCIS" - BANDU
TULIS 2024

S'imperfetu indicativu de su verbu essi

Sulcitanu

Deu fui
tui fust [*fusta*]
issu fut [*fura*]
nosu fustus*
bosatrus fustis
issus funt [*funta*]

Teuladesu

Deu femu
tui fiast [*fiasta*]
issu fiat [*fiada*]
nosu femus
bosatrus femis
issus fiant

***medas narant fustis fintzas po sa primu persona plurali**

S'imperfetu indicativu de su verbu fai

Sulcitanu

Teuladesu*

Deu fei

Deu femu

tui fest [*fiesta*]

tui fiast [*fiasta*]

issu fet [*fera*]

issu fiat [*fiada*]

nosu festus**

nosu femus

bosatrus festis**

bosatrus femis

issus fent [*fenta*]

issus fiant

***In Teulada est uguale a s'imperfetu de su verbu essi**

****medas narant festis po sa primu persona plurali**

S'imperfetu indicativu de su verbu sciri

Sulcitanu

Teuladesu*

Deu sciei/sciemu

Deu sciemu

tui sciest(a)

tui scièst [*sciesta*]

issu scièt

issu scièt [*scieda*]

nosu sciestus*

nosu sciemus

bosatrus sciestis*

bosatrus scièmis

issus sciènt

issus sciènt(a)

***In Teulada est uguali a s'imperfetu de su verbu essi**

****medas narant festis po sa primu persona plurali**

S'imperfetu indicativu de is verbus de sa de 2 e 3 coniugatzionis

Teuladesu*

Sulcitanu

Deu	prand-ia/emu*	partei/emu*
tui	prand-iast	partest(a)
issu/a	prand-iat	partèt [partera]
nosu	prand-emus	partestus**
bosatrus	prand-emis	partestis**
issus/as	prand-iant	partènt(a)

*Sa desinèntzia "casteddaja" -emu est spainendi-sì sèmpiri de prus;

**sa segunda pers. plur est pighendi su logu de sa prima pl.

Lèssicu particulari

- Cama (Sulcis)= basca
- Arruncillu (Sulcis) = càvunu
- Arrumbulladori (Teulada) = bòcia
- Muldidori (Teulada) = acuasantera,
arrangiou àcua santa (Sulcis) = *ragno
ballerino*

Lèssicu particulari

- **Atacai** (Teulada, Arresi, Santadi) = cuai
- **Manteu** (Sulcis) - **Foldeta** (Teulada) = gunnedda
- **Cugurra** = *bruco*
- **Cungerua** (Sulcis) = cresura

Lèssicu particulari

- Carota (Teulada) = màscara
- Cinus (Sulcis) = cinìxu
- Arratapinnata (Teulada) = Pisteddu
(Sulcis) = *Pipistrello*
- Trigu moriscu (Sulcis) = Trigaìndia
(Teulada)

Stètiu intèndi mai dd'as?

Ausiliari v. ai+ participiu passau de su v. essi
+ verbu a s'infiniu

Sceti in su Sulcis s'imperat una forma verbali
particulari po chistionai de una cosa sutzèdia in su
passau. Cramenti sa genti imperat s'imperfetu puru
ma tenit un'àtera sfumatura.

Impreus

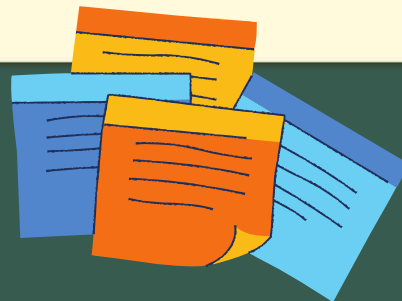
MANERA 1

Po sutaliniai ca una atzioni
si fadiat de sighida po unu
tempu precisu, in unu
tempus passau e finiu (es.
“apu stètiu fai su pastori”)

MANERA 2

Po pediri chi t'est
acuntèssiu mai de fai una
cosa → assimbillat a su
Present Perfect ingresu
(*Have you ever done...?*)

Stètiu intèndi mai dd'as?

Esèmprus:

- *“Dd’apu stètiu biri”*

- *“Apu stètiu fai su pastori”*

- *“Ingunis ant stètiu furai”*

- *“Apu stètiu trabbalai in Portovesme”*

- *Stètiu andai ddoi seis a is grutas?*

- *Dd’eus stètiu papai pani e cibudda”*

- *Stètiu biri mai dd’as unu boi?*

Is pronòminis personalis

DDI

Po su dativu (a issu/a) si depit imperai su pronòmini **ddi**, es. **ddi** torru su libru (a issu)
ddi torru su libru (a issa)
invecias s'acusativu si fait cun **ddu** (maschili) e **dda** (feminili).
es. mi **dda** bufu (sa birra)
mi **ddu** bufu (su binu)

DDU

In sa fueddada sulcitana su dativu no esistit ma su pronòmini s'ghit su gèneru de su sustantivu chi si relatat:
ddi nau a issu → **ddu** nau
ddi dongu una bussinada (a issu) → **ddu** dongu una bussinada

DDA

Sa matessi cosa sutzedit candu su sustantivu est feminili:
ddi pongu cantzoni a issa → **dda** pongu cantzoni
ddi dongu a papai (a sa **calledda**) → **dda** dongu a papai

Bibliografia

IMPERADA PO CUSTU TRABBALLU

MARCO PIRAS

La varietà linguistica del Sulcis
Fonologia e morfologia
Edizioni della Torre, 1994.

Sportellu Lingua Sarda Sulcitanu